

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Videm, Via Vitt. Veneto, 32
Tel. 33-46 — Poštni predal (Ca-
sella postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto
corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

NAROČNINA:
Za Italijo: polletna 300 lir —
letna 500 lir — Za inozemstvo:
polletna 600 lir — letna 1000 lir
— Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 25 lir

Leto XI. — Štev. 2 (189)

UDINE, 1. - 15. FEBRUARJA 1959

Izhaja vsakih 15 dni

Kdo je kriv smrti Antona Terlikerja

6. januarja je neki lovec našel truplo utopljenca v hudourniku Urana-Saima pri Raspanu blizu Tricesima. Truplo so pokopali, ne da bi ga bili prej identificirali, a načelnik znanstvene policije iz Vidma je ukazal posneti prstne odtise nesrečnika in jih poslal višji policijski šoli v Rim. Kmalu potem je prišel odgovor: prstni odtisi utopljenca pri Raspanu pripadajo 62 letnemu Antonu Alojzu Terlikerju, rojenemu v St. Lenartu, brez stalnega bivališča?

Kdo je Anton Alojz Terliker? Kaj ga je spravilo v smrt?

Ko pišem te vrstice, imam pred seboj seznam obtožencev bivših pripadnikov takozimovane »beneške četke« in vidim, da je Anton Alojz Terliker 25. obtoženec na procesu, ki se sedaj vrši v Firenci.

Anton Alojz Terliker ni bil nikoli partizan. Mi smo ga osebno poznali. Ko sva bila zadnjič pri njem v Utini, nad St. Lenartom s prijateljem iz Gorice, se nama je približal ves boječ in prestrašen. Predstavila sva se mu kot člana obrambnega odbora nadiških partizanov. Povedala sva mu, zakaj sva ga prišla obiskat. Pil nama je hvaličen, a nama je takoj povedal, da ni bil nikoli v partizanih, da nima nič skupnega z »beneško četko«, da so ga vrinili v ta proces po pomoti, namesto istovinskega soobčana iz Podutane.

Po kratkem potpovedovanju smo takoj dognali, da njegova trditve držijo. Pač pa je Anton Terliker iz Podutane, ki je soimenjak obtoženca, res sodeloval s partizani. Po osvoboditvi je zbežal v Jugoslavijo, kot mnogih drugih, zaradi neznanega terora, ki je takrat vladal po naših dolinah. Po nekaj letih bivanja v Jugoslaviji se je vrnil domov, kjer je pred kratkim umrl. Sodeč po drugih, ki so bili partizani, in so sedaj med obtoženci, bi bil moral biti obtožen Anton Terliker iz Podutane in ne Anton Terliker iz Jagnjeda. Vendar ni tako.

Obtožnica, s svojo visoko resnostjo je postavila na zatožno klop nedolžnega (nedolžnega v pravem pomenu besede, ker ni bil nikoli partizan) Antona Terlikerja iz Jagnjeda. Ta nedolžni človek, kot vedo povedati vsi tisti, ki so ga poznali, je moral odgovarjati med drugim tudi za veleizdajstvo (alto tradimento). Lahko si mislimo, kakšno je bilo duševno sta-

nje tega ubogega starčka, ki mirno govore, ni imel nobenega svojega človeka na svetu, ko je izvedel, česa ga dolžijo in si misli, da ga bodo nedolžnega obsodili na dosmrtno ječo. To si je, revež, vtepel v glavo, kakor pravijo domačini in je izgubil nekega dne iz rojstne vasi ter si poiskal smrt in mir v hladni vodi v hudourniku Urana-Saima pri Raspanu blizu Tricesima.

Anton Terliker, 25. obtoženec »beneške četke« je utonil. Strah in obup sta ga pogonila v smrt. V smrti je našel mir pred preganjalcji!

Postati moramo kvalificirani!

Mi furlanski Slovenci prihajamo le počasi za drugimi na vrsti. Zmeraj smo pri ta zadnjih. Kadar dosežejo Furlani v Furlaniji kakšno koristno stvar, potem pride ta prav gotovo prepozno k nam. Vsi predmeti od cone deprese, od cone di montanja, o bonifikah so nas zdaj že prepoznali. Ker je sila prevelika, ljudje ne morejo več čakati, kdaj bodo začeli funkcionirati vodovodi, kanalizacije, nove boljše šole in nove kmečke hiše. Sicer pa se od vsega tega ne da živeti.

Pred štirimi leti je izšel zakon (legge) št. 25 z dne 29. 1. 1955 o vajencih (apprendisti), ki je določal, da se vajenec ne sme dalje učiti kot pet let, raje manj, da so apprendisti socialno osigurani in da imajo posebno komplementarno vajeniško šolo. Če imajo vajenci 18 let starosti in imajo za seboj dve leti praktičnih vaj, lahko že delajo izpit in dobijo profesionalno kvalifikacijo.

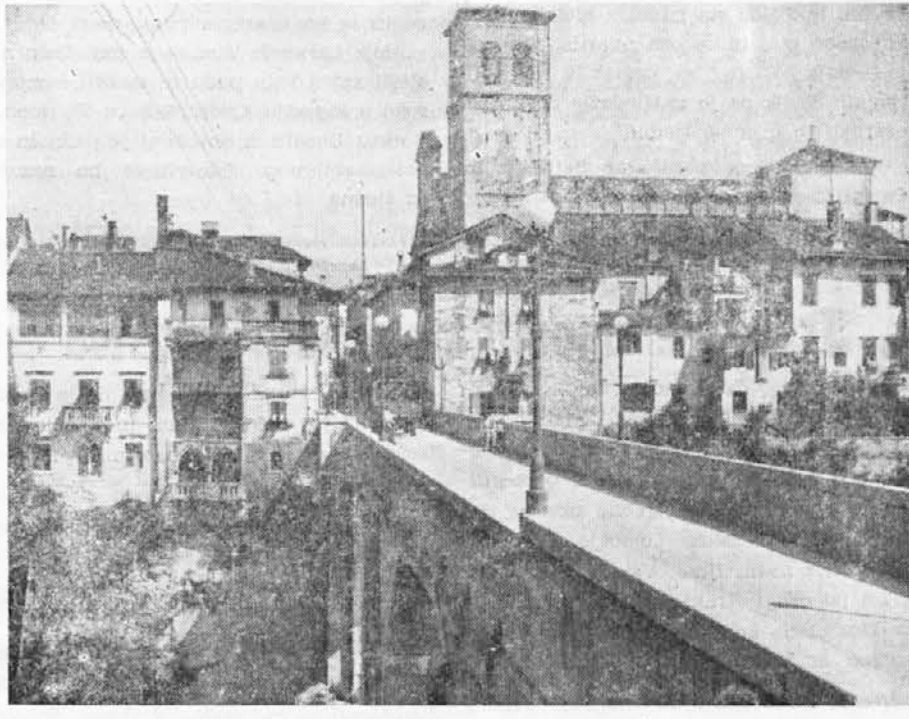
Ko je leta 1955 izšel vajeniški zakon, je bilo v Videmski provinci okoli 5500 vajencev, lani pa že okoli 14500, to je kar 9.000 več. Sedem tisoč vajencev se je učilo pri obrtnikih (artigianji), sedem tisoč pa v industrijskih podjetjih. Število apprendistov pa še kar naprej raste. Pozna se celo v številu mladih brezposelnih, ki jih je manj, ker raste število vajencev.

Moramo takoj na tem mestu poudariti, da se ta zakon o vajencih (disciplina dell'apprendistato) pri nas skoraj nič ne pozna. Nimamo obrtnikov pri katerih bi

ne, Antona Terlikerja iz Jagnjeda niso ustrelili kot psa, kakor so napravili z Andrejem Jušo, iz Petjaha. Z njim niso napravili kot z Antonom Sibavom iz Skrutovega, ki so ga s pestmi pobili do smrti, niti ga niso ustrelili na električnem drogu, kot so ustrelili Iva Primožiča iz Postoka! Vendar so ljudje, ki so odgovorni za njegovo smrt. Niso ga potisnili v hladno vodo Urane-Saima. To je storil sam.

A kdo je kriv? K temu nezdravemu koraku ga je prisilila obtožnica, ki jo je javni tožilec v Firenci označil sam za »nepopolno«. Antona Terlikerja niso ubili; to je storil sam. Toda jasno je, zakaj je to storil. Prav tako je jasno, kako lahko označimo obtožnico in ljudi, ki so jo sestavili.

Izidor Predan

POGLED NA STARI CEDAD

Ekonomski problemi Videmske province

Trgovinska kamera v Vidmu je predložila prefektu Vecchiju poseben promemoria, kaj bi morala dati in napraviti država za videmsko provinco, da bi leta izlezla iz sedanje ekonomske krize:

1. Na Videmsko provinco bi morali aplicirati iste predmete, ki veljajo za industrializacijo Južne Italije in sicer zakonski dekret št. 1598 z dne 14.12.1947, ter še razne druge zakonske odredbe, ki so bile kasneje izdane v korist južnih krajev.

2. Povečanje fonda za kreditni inštitut od 1 milijarde na 5 milijard lir za razširjenje industrijskih impreg v videmski provinci.

3. Finansiranje tistih novih industrij, ki zmorejo plačevati interese I.M.I.

4. Kot za Tržaško provinco naj bi veljale tudi za Videmsko odredbe zakona št. 835 z dne 6.10.1950 o fornitureh in delu za državne administracije.

5. Za vse občine izpod 10.000 prebivalcev v Videmski provinci naj bi veljale odredbe člena 8. zakona št. 635 z dne 29.7.1957, da jih priznajo za siromašne občine (comuni depressi) glede povečanja in modernizacije obratov.

6. Za vse občine iznad 10.000 prebivalcev, ki ležijo v distriktih treh konsorcijev za bonifike (Bassa Friulana, Ledra in Cellina-Meduna), da jih priznajo za ubožne, ker je tudi za take občine iznad 10.000 prebivalcev priznan poseben fond za razširjenosti in povečanje novih impreg.

7. Razširjenje na videmsko provinco ukrepov člena 18 in naslednjih členov zakona št. 634 z dne 29.7.1957 za ustanavljanje majhne industrije in obrti.

8. Vključitev Videmske province v investicijski program aziend podrejenih ministrstvu za državne participacije, da bi nastale nove industrije, zlasti majhne.

9. Napraviti kanal za plovbo ladij od Porto Buso do Furlanske ravnine, da bi industrije v Furlaniji dobile surovine direktno po morju ter bi se tamkaj tako razvile nove industrije.

10. Razširiti na Videmsko provinco vsa zakonska olajšava, ki bi bila dana goriški in tržaški provinci. Če bi Videmska provinca tega ne dobila, bi nastala škoda zaradi konkurence.

11. Razširjenje na Videmsko provinco zakona št. 215 z dne 13.2.1933, ki predvideva 87% državnega kontributa za nekatera dela v Julijski Krajini. Ker bo spada-

la tudi Videmska provinca v novo deželo Furlanija-Julijska Krajina, ima tudi Videm na tak kontribut pravico.

12. Izdati dekret ministrskega predsednika, da sta povodenj v Nadiških dolinah lani v juniju in v Karniji oktobra javna nesreča (pubblica calamità) kot to določa člen 4 zakona št. 234 z dne 15. maja 1954.

Ali bo kaj koristi od vsega tega?

Trgovinska kamera se je obrnila na prefekta, da bi se vsi ti dekreti aplicirali. En urad se je torej obrnil na drugega, da bi se ta obrnil na tretjega v Rimu, da bi z birokratskimi močmi dosegli kakšne pribojške za Videmsko provinco.

Nedvomno, da Videmska trgovinska kamera dobro želi in misli. Toda ona predlaga najvišjemu državnemu uradniku v Videmski provinci videmskemu prefektu, da bi ta pomagal doseči v rimskem parlamentu, da bi sklenili še za našo provinco celo vrsto zakonskih ukrepov, ki že veljajo v drugih provincinah. Šele ko bi bili ti zakoni razširjeni tudi na Videmsko provinco bi začel delovati birokratski aparat in bi morebiti dobili ne vemo kdaj in kakšne pribojške za neke industrije ali pa tudi ne. Mi, ki živimo bolj v hribih, ne bi dobili nič kot je to nimer bilo do zdaj. Skoro vse partije v Videmski provinci dvomijo, da bo Furlanija dobila kakšno korist od vsega tega.

Razumemo, da se ekonomski krogi v Vidmu jezijo, če dobijo kakšne cone franke in kakšne »contingente agevolate« v Gorici in Trstu, ker se potem preselijo nekatere furlanske industrije na Goriško ali pa morajo zmanjšati delo, ker ne morejo konkurirati z goriškimi industrijalei, ki lahko delajo bolj poceni.

Zastopimo prav dobro, da vsak špekulira z državno mejo, da vsak točje na to, da živi na meji in da mora italijanska država pomagati zato ker je ta in ta provinca na meji. Če pa stvar pogledamo bolj od blizu, vidimo, da province na meji niso nič na slabšem kot tiste v notranjosti države, imajo prav za prav obmejne province dobiček in ne škodo od meje. Na meji je zmeraj nekoliko več prometa, več turizma in seveda tudi več kontrabanda. Italijanska vlada dobro ve, da vsi ti patriotski razoni, da bi iztisnili iz države kakšno pomoč, ne držijo. V Goriški in Tržaški provinci živijo dosti boljše, pa če glih so na meji. Videmska provinca zdaj ne živi zaradi tega, ker je na meji, slabše ampak zavoljo tega, ker je furlanska industrija v krizi, ker živi ena tretjina prebivalstva v hribih, kjer se ne da živeti, in morajo zato vsako leto tisoč in tisoč emigrirati. Ti so glavni problemi Videmske province, te ni lahko rešiti in bo treba aplicirati čisto druge predmete, da bomo rešili videmsko provinco iz njene sedanje težke krize.

Fanfani podal ostavko

Pretekli ponedeljek je imela Fanfanijeva vlada svojo zadnjo sejo, ki ni trajala niti pol ure in popoldne je Fanfani oddal k predsedniku Gronchiju ter podal ostavko svoje vlade. Tako se je zaključilo življenje tudi te demokristjanske vlade, ki je bila na krmilu šest mesecev in 25 dni. Nastala je kriza, ki je direktno odsevala notranje krize demokristjanske stranke in šibke formule vladne večine.

Pretvezo za odstop vlade je dala ostavka socialdemokratskega ministra Vigorellija, ki je v svojem pismu Saragatu predložil, sobote sporočil svojo odločitev, da ne mara več sodelovati v vladi, ki je nezmožna rešiti najvažnejše probleme v državi.

Vigorellijeva ostavka je v tesni povezavi s socialističnim kongresom v Neaplju, ki je odprl nove izglede za politično življenje v Italiji. To je tudi prvi rezultat neapeljskega kongresa in lahko rečemo, da v tem smislu predstavlja uspeh stališča, ki ga je tam obrazložil Nenni.

Predsednik Gronchi je prosil Fanfanija, naj ostane njegova vlada na svojem delovnem mestu do sestave nove vlade, ker je treba do 31. t. m. predložiti tudi državni proračun.

Kar se tega tiče, naj omenimo, da ta predvideva za tekoče poslovno leto 3.270 milijard lir izdatkov in 3.136 milijard dohodkov, tako da bi znašal primanjkljaj 134 milijard. Lani je primanjkljaj bil predviden na 246 milijard.

Predsednik republike Gronchi je takoj

po ostavki Fanfanijeve vlade začel posvetovanja s predstavniki največjih strank in drugimi osebnostmi. Nekateri dobro obveščeni politični opazovalci pravijo, da so trije zelo važni politični činitelji — Gronchi, Fanfani in Nenni — mnenja, naj bi se rešila sedanja vladna kriza s sestavo začasne enobavne demokristjanske vlade, ki bi razpisala nove politične volitve, na katerih bi Fanfani očistil vodilni aparat svoje stranke, Nenni pa okrepil svoje parlamentarno predstavnitvo. To dvoje naj bi omogočilo tak socialni program, ki naj bi dal osnovo za sestavo demokristjansko-socialistične vlade.

glavna vprašanja brezposelnost, kar je tudi v zvezi z najnovejšimi dogodki v Firenci in z razveljavljenjem zakona o obvezni zaposlitvi delovne sile v kmetijstvu ter vprašanje popolnega izvajanja ustave.

Predstavniki KPI Terracini pa je poudaril, da so pri sestavi nove vlade potrebni novi ljudje in nova večina, v kateri bi lahko bila tudi KD. Tudi Togliatti je izrazil svoje mnenje o krizi in dejal, da je ta izraz globokih protislovij v KD. Protidemokratski in antikomunizem rodijo samo grenke sadove. Potrebno bi bilo sestaviti vlado, ki bi lahko rešila nekatera neodložljiva vprašanja tako, kot to zahteva večina delovnega ljudstva. Poudaril je tudi potrebo spoštovanja republiške ustave tudi glede na zunanjo politiko, ki predstavlja najtežji teren.

se naši puobi od 14 do 20 let učili kakšen obrtniški mestjer, nimamo v bližini nobenih metalurških in drugih azjend, ki bi sprejemale vajence iz naših vasi, da bi dobili potrebno praktično kvalifikacijo.

Pri nas v Furlanski Sloveniji imamo za začetek profesionalno šolo v Špetru, ki daje samo teoretično ne pa praktično kvalifikacijo. V najnovejšem času se je odprla še profesionalna šola v Reziji. Ko končajo puobi ti dve profesionalni šoli, nimajo kam vstopiti, da bi se naučili kakšen mestjer. Diploma takšne profesionalne šole pomeni le malo za puobe, ki morajo iti na delo v emigracijo, ker zanje ni druge poti. Seveda jim ne škodi če znajo nekaj več računati in risati toda prava kvalifikacija v emigraciji to pa le ni.

Mi furlanski Slovenci smo bili nesrečni že zavoljo tega, ker smo imeli pri nas samo osnovne šole po pet let. Te šole so bile in so še nimar zanje in bogvari, če bi morali živeti samo od tiste pameti in tistega znanja ki so nas naučili v teh šolah.

Do letos nismo imeli in nimamo mi, tisti ki moramo trdo delati, nobene prave kvalifikacije za delo. Znali smo samo kmečko delo in sicer še to po starem, nismo pa znali ničesar, kar je treba znati v fabrikah in minjerah. Tako nekvalificirani smo hodili po svetu delat in smo kajpada dobivali slabšo, bolj nogo-barno delo, kot jo dobivajo nekvalificirani delavci v svetu.

Zdaj se je vsaj malo spremenilo, da imamo dve profesionalni šoli, toda prave praktične kvalifikacije še zmeraj nimamo.

Pri nas v Furlanski Sloveniji je vse kot bi bilo prekleto. Imamo zakon o aprendistatu, ki se je v Furlaniji dobro obnesel, pri nas ga pa ni mogoče aplicirati, ker ni tu blizu ne artigianov in ne azjend, ki bi sprejemale mlade puobe za aprendiste.

Nam bi mogla pomagati samo dobra, praktična, profesionalna kvalifikacija. Nastaja vprašanje, kje naj dobijo naši puobi to praktično kvalifikacijo.

Tisti, ki bi spravil naše puobe za aprendiste k obrtnikom in v mehanične azjende, v industrijske azjende za les, v gradbene azjende, v industrije za konfekcijo oblek, da bi tam po teh fabrikah dobili praktično kvalifikacijo, tisti bi rešil velik del ekonomskih problemov, ki martrajo naše ljudi.

Zaenkrat je škoda izgubljati besede o melioracijah v conah depresih in v conah di montanja. Te izboljšave namreč prihajajo le po kapljicah leto za leto, in bomo mi, kar nas je zdaj živih, že davno pokopani na domačih britofih.

Za nas furlanske Slovence so samo sledeče tri poti:

1. nekaj ta bolj slabih in starih ostane doma in se martra z zemljo.

2. Mladi, zdravi in močni, moški in ženske, morajo iti kot nekvalificirana delovna sila v emigracijo.

3. Tretja pot pomeni napredek: posta-

ti moramo kvalificirana delovna sila še, ko smo mladi, še predno začnemo delati. V to kvalifikacijo bi morali investirati vsi skupaj vse svoje sile, samo v to se izplača nekaj vložiti, samo od tega bomo imeli gvišno korist, od vseh drugih investicij še dolgo, dolgo ne bomo mogli živeti.

CEDAD

NESRECA NE POČIVA

Avgust Cenčič iz Saržente si je zlomil nogo, ker je padu na stazi, ko je nesu iz gozda težko brjeme drv. Ozdravil bo v enem mesecu.

Pierina Petrič iz Trčmuna se je močno urježala z nožem u desno roko in je muorla zavoj globoke rane u čedaški spitau.

Francesca Giovitto iz Azle je padla in si zlomila več reber. Zdravi se u čedaškim spitau.

Antonija Kukovac in njen 4 ljetni sin Ervino iz Fojde sta padla z biciklom zavoj slabe poti in se oba udarila. Mati si je prebila čelo in bo ozdravila u treh tjeđnih, otrok pa je ušafu lažje poškode ozdravljive u enem tjeđnu.

Italija Trinko poročena Petrič iz Čepatišč je padla in si zlomila desno

roko u zapestju. Ozdravila bo u enem mesecu.

Anton Strojazzo — Perin iz Viskorše se je par djelu udaru s kamnom u desno roko in se bo muoru zdraviti deset dni.

Alojz Levan iz Tipane je par djelu na cjesti zavoj ledu padu in se zvil čampno roko u zapestju. Ozdravil bo u 20. dne.

Alojz Bernik iz Sovodenj je padu in si poškodeval nogo. Zdraviti se bo muoru tri tjeđne.

REZIJA

Trebja je ugoditi potrebam ljudstva

Zdi se nam, da ni potrebno na široko govoriti v kakšni ekonomski krizi se nahaja naš komun. Ze večkrat smo pisali o tem v našem listu in smo tudi opozorili oblasti naj bi vzele potrebne ukrepe, da se zboljša z državno pomočjo ekonomsko stanje naših ljudi. Vsi so ostali gluhi in po drugi strani na žalost tudi naša komunska administracija ni ukrenila ničesar za omiliti krizo.

Vemo, da čudežev ni mogoče delati, toda če pogledamo komunske bilance preteklih let bomo videli, da bi komun mogel napraviti marsikaj. Videli smo, da je naša administracija zaključila vsako leto bilanco z aktivom, kar ni bilo nujno potrebno, saj bi lahko prosila državno posojilo za kritje. Na vseh koncih in krajih so potrebna javna dela, a zakaj se niso izvajala in zakaj ni komun hotel zaprositi za posojilo? Ali se mar boji zaiti v dolgogove? Kadar gre za izvedbo nujnih javnih del, kot so gradnje cest za vasi, ki je nimajo, napeljavu luči itd. se je treba posluževati vseh poti, samo da se zadosti potrebam prebivalstva. V mestih in drugih komunih, kjer so gospodarsko mnogo bolj na višji stopnji kot mi, se komunske administracije ne boje napraviti dolgov, ker resnično skrbje za dobrobit svojih občanov. Naj bi se torej naša komunska administracija naučila od teh kako se dobro upravlja komun.

LUC V MARTINJEM LAZU
IN RONKU

Martinji Laz in Ronk sta mala zaselka (borgate), ki štejeta vsega skupaj 17 hiš in spadata pod Ravenco. Ti ljudje žive zelo težko življenje in poleg tega so bili še do včeraj brez električne luči. Komun ni nikdar ostajalo v blagajni, da bi se mogli oposkrbeti za napeljavu luči tudi v te samotne hiše. Lansko leto pa so družinski poglavarji Martinjega Laza in Ronk napravili Konzorcij za napeljavu luči in za predsednika so izvolili domaćina Fiorenza Paletti-ja, ki je vodil vse potrebne pratike. Prošnjo so predložili »Ispettorato del Corpo Forestale dello Stato« v Vidmu in bila je ugodno rešena na podlagi zakona o pomoči gorskim krajem.

Celotni stroški za napeljavu so znašali 1.659.000 lir. Inšpektorat je prispeval na podlagi zakona o pomoči gorskim krajem 829.000 lir, komun je dal 200.000 lir, ostalo pa so dali prebivalci Martinjega

NEME

SE VE ŠPERAMO NA BUOJŠE CASE

Zadnje čase to se ni pravilo več o petrolju, ki bo muoru beti u gori Bernardiji. Nardili so use tuò ke to koventa za postaviti makinarihe, ki bi uartali an pokomodalili so tud cjesto, ki na peje iz Terske doline na Vizont, potem te bo pa use tiho. Kuadali smo, de bo kar use itako zaspalo, a te dni je spet oživjela šperanca na buojše case. U Cento ne paršla skupina 40 tehnikov od AGIP (Agenzia Generale Italiana Petroli), de bojo espiorali našo zono. U kratkem bojo tud parpeljali še makinarihe, de bojo začel uartat.

Usi komaj čakamo, de bojo začeli z djeli, de bomo zvedjali za rezultate. Če bojo rjes obrjetli petroljo, bojo paršli za naše kraje orovi časi, ali pa usaj časi, de se nam ne bo morlo fadijati po svjetu za priti do kruha. To se kapi na bi muorla impreza uzeta na djelo domaće judi.

ga Laza in Ronk. Električna linija za o-be vasici je dolga 1,5 km in je bilo potrebno namestiti 40 cementnih palov.

Prva lampadina je zagorela dne 2. februarja in zato je bil ob tej priliki velik praznik.

EMIGRANTI OBDARILI OTROKE

Ze večkrat smo povedali, da so naši emigranti zelo navezani na rodno zemljo. Emigrirali so za stalno v razne države, kjer so se nekateri tudi dobro sistemirali, a na ubogo domaćo vas in na ljudi, ki še vedno trpijo, niso pozabili.

Letos so za novo leto emigranti iz Celovca (Klagenfurt), Beljaka (Villach), Graza, Dunajskega Novega mesta (Wiener Neustadt) in Kanalske doline obdarili otroke otroškega vrtca in osnovne šole v Osojanih. Vsak otrok je dobil svoj pa ket v katerem so bile pomaranče, biškoti, bomboni in nekaj volne. To je bil velik praznik za Osojane, saj so občutili mladi in stari, da so še dobra srca, ki se spominjajo nanje, posebno še, ker so to dobro delo napravili domaćini emigranti.

TAJPANA

Laž ima kratke noge

U prejšnjem numerju »Matajurja« smo pisali kako so nekateri giornali pretiravali s pisanjem o inauguraciji novega vodovoda (acquedotto) u Viskorši. Videmski giornali so pisali o tjem kar tri dni d'seguit an to se kapi hvalili še demokracijo kristjano, tej bal to se s tjem djelom, ki so ga nardili judje sami, risolvilo use probleme te vasi, ki na marje. Rjes to je, ki Viskorša na marje, an tuò so rikonjošili še demokristjani. Tu zadnjih 14. ljetih te zapustilo Viskoršo več koj pou judi.

Ma pustimo to rječ in bande, pohledejmo kuò ne povjedala signorina Sabotto od demokracije kristjane, ki ne paršla iz Vidma inauguravat vodovod. Med drugim ne djala, ki to koventa prej ke to more finiti cjerku tu Krnahti, zak' no morita hoditi sem k majši še judje iz Breginja. Krnahtenam to se ne mudi več koj tekaj finiti cjerku, zak' to je rat malo judi par hiši, za te iz Breginja pa tud ne bojo djelali, zak' no sòusje vjedò, ke na ma tam usaka vas svojo cjerku an svojega ospuoda. Judje no vjedò še tuò ke breginjski ospuod se je večkrat ponudu, de bi hodu brat majšo u Brezje, kjer no njemajo že več ljet ospuoda.

Kako delò se paršli s potvarjanjem resnice!

MATIJA FADIN — 90 LJETNIK

Dne 13. februarja u če kumpliti svoj 90. rojstni dan Matija Novak - Fadin iz Tipane. Čeglih ima Matija na rami že 9 težkih križev je še simpri zdrou, dobre uoje an o ma dobro memorjo. Use svoje živjenje je tardo djelu, de je mogu uzrediti veliko famejo: 3 hčere an 7 sinou, od katerih sta dva tu Avstraliji kot emigranta, sina Gaetana pa ne mu ga uzela ta zadnja uera an e umar u Dachau, kamor so ga odpeljali nacifašisti 1944 ljeta.

Matija Fadin u nje maj emigròu, kar to je prava rjedkost u naših vaseh, živu e simpri par hiši an za 40 ljet kuhu koj uòhouje. Dan samkrat e bi tu Avstraliji tri tjeđne na djelu kar e bi mlad, a se je razočaran uarnòu ta hiši med svoje judi. Ve mu auguramo, de bi živu še dosti

Subid, Malina an Porčinj narbuj zapuščene vasi

Dosti se piše an huari o problemih, ke riguardajo gorske kraje, raunine, cetadi itd., a riedkokada se huori u kajšnem stanju no žive judje u vaseh našega komun, ki ležijo visoko nad Ahtom.

Subid, Malina an Porčinj so tri vasi, ki so popounoma zapuščene. Parva je strašno tarpela med zadnjo uojko, kar so nacifašisti požgali use hiše. Z velikim tarpenjem an soudi, ki so jih zaslužili u èsteru, so spet obnovili požgane hiše, de so se mogli braniti pred mrazom an dežjom. Štaò je paršu tjem ubogim judem u tej hudi stiski le malo na pomoč.

Malina je utarpjela par lanski pomladanski hudi uri škodo, ki je ne morejo kalkolati an še tjem judem ni paršu na prouti nobedan, čeglih so jim obečali dosti an dostikrat.

Porčinj, narbuj visoko ležòca vas, je tud popounoma zapuščena. Ta vas nima niti poti za voziti po njej, ki bi jo vezala z dolino. Judje muorajo še prenašati use brjemena na hrbitih kot, mule, čeglih živimo u dobi, ko se parpravljajo za iti na Luno.

Takuò se ne more iti več naprej an tuò bi ne smjele pozabiti oblasti (autorità). Če je rjes, de so usi citadini enaki, bi se muoru uzeti kak provediment za zbuojšati današnje dišperano ekonomsko stanje, ker drugače imarò razon pensati, da oblasti (autorità) no majò intencijon z njih raunanjem izrebiti naše judi iz tjeđ vasi.

DREKA

TREBA JE RESITI UPRAŠANJE
VODE

Kot usi vjedò, venèpart vasi dreškega komun ležijo visoko u brjegu pod

dosti ljet u srenči an zdravju med svojimi judmi!

POROKA. Dne 28. ženarja e se oženou Dante Novak - Cekin iz Krnahte z Bepino Zavagno-Pijevo iz Viskorše. Mlademu paru, ke se bo čez par tjeđnu izselu u Francijo, ve auguramo dosti sreče in zadovoljstva, u skupnem življenju an jim rakomanduvamo, naj ne uzabita na domaće vasi.

Krivično postopanje s koroškimi Slovenci

Oba slovenska lista na Koroškem »Slovenski vestnik« in »Naš tednik - Kronika« sta priobčila daljši članek o krivicah, ki se godijo koroškim Slovincem na šolskem področju, čeprav so določbe državne pogodbe z Avstrijo jasno zavarovale pravice koroških Slovencev. Povod za te članke je dala napoved obiska srednješolske komisije, ki naj bi v imenu osrednje vlade proučila položaj na Koroškem, kjer so odpravili obvezni pouk slovenskega jezika. Tudi glasilo »Radiščanskih Hrvatov« »Naš tajeđnik« poziva avstrijsko vlado, naj izpolni na Koroškem svoje mednarodne obveze.

V Mažerolah žive ljudje še kot v srednjem vehu. Hiše so brez dimnikov in dim se vali kar skozi vrata, pred katerimi so kupi gnoja in ga rijejo prašici.

AHTEN

Ko'ovratom. Državna meja med Italijo in Jugoslavijo poteka nedaleč od vasi preko pobočja Ko'ovrata. Več vasi je brez vode, ker so studenci visoko u brjegu, onkraj meje. Ta problem bi se muoru že zdauna rešit, le malo dobre voje in razumevanja bi korlo imjet. Te vasi so že itak uboge in povarh tega so še brez vode, de se muorajo ljudje maltrati s prenašanjem vode od dalèc.

Komunski može in predusem naš šindik bi muorli se interesirat par jugoslovanskih oblasteh, de bi jim dali dovoljenje za napejat vodo u vasi, kjer je nimajo, izpod Kolovrata. Mislimo, de bi se tuò lahko doseglo, saj vjemò de so še obmejne vasi, ki imajo vodo napejano iz onkraj meje. Gorica, na primer, dobiva vodo iz Solkana.

Drugo uprašanje, ki bi ga bilo rešiti je popravilo cješte, ki peje iz Trinkov u Kras. Tle je cješta tarkaj razruta, de se ne more voziti po njej. Stroški za jo popraviti ne bi bili veliki in zatuò se zlo čudimo kakuò tuò, de komun tega ne poskarbi.

SV. PETER SLOVENOV
PUOJSKA POT KOSTA-PUOJE

Pretekli tjeđan so začel djelat puojško pot, ki bo vezala Kosto s Puojem. Stroške za tisto djelo bo kril provincialni inšpektorat za agrikolturo, djelajo pa domaćini. Ljudje bojo potle, ko bo nareta pot, buj lahko obdelovali njive, ker jim ne bo korlo nosit na hrbitu ne gnoja ne pardjelku, ampa bojo lahko vozil use z vozom. Na srečo je ljetos ljepta zima an dižokupani si bojo u tjem kritičnem času lahko zaslužil kajšno liro.

DEMOGRAFSKO GIBANJE

Statistike so pokazale, da se je u ljetu 1958 število populaciona u špjetarskem komun zmanjšalo za 67 duš. Dne 1. ženarja 1959 so našel 2257 ljudi.

U ljetu 1958 je bluò 35 rojstev (nascite) - 13 u komun, 17 izven komun in 5 u inozemstvu (estero); umrlo je 36 oseb - 21 u komun, 14 izven komun in 1 u inozemstvu; emigriralo je 140 oseb - 112 u druge komun Italije in 28 u inozemstvo. CEPLJENJE PRUOT POLJOMELITESU GRATIS

Komun sporoča, da se bo vršilo cepljenje prout poljmelitesu otrokom od 3 mesecev do 3 ljet starosti gratis. Starši otrok naj pridejo na komun tekem 4. februarja t. l., da se prenotirajo, cepljenje pa bo sobit potle.

BRDO

EMIGRANTI SE URAČAJO U ESTERO

Naši emigrantje, ki so paršli ta kiši za prehnati vjenahti an novo ljepto par domaćemu ognjišču med svojimi judmi, so se začeli uračati u èstero, kjer bojo spet parčakali drugo zimo. Usaki dan u gre na pot tikeri, anu itako u teku dnega mjesca vasi no èe beti spet martve.

Tele njeso »bagule«, na je grenka resnica, de to se nje nič kambjalo par nas od lanskega ljeta. Te, ke u èe se preživiti, u ma narditi fagot an iti po svjetu s trebuhom za kruhom.

FOJDA

SMARTNA NESRECA PAR DJELU

Pretekli tjeđan se je smartno ponesreču 51 ljetni Korrado Majon iz Fojde. Mož je skladu iz teleferike skupno z drugimi djelauci in en hiod ga je udaru u glavo, ker ni u pravem času od-koču. Sobit so ga peljali k domaćemu mjeđihu, ki je konstatiru, da ima počeno lobanjo. Pejali so ga potem u čedaški spitau, kjer je pa sobit po'em umru.

TAVORJANA

IZ KOMUNSKEGA KONSEJA

Na zadnjem komunskem konseju, ki je bu pretekli tjeđan, so potrdili obračune (consuntive) za ljepto 1958 in sprèjeli proračun (preventivo) za ljepto 1959. Računski zaključek za ljepto 1958 je bil pari, dočim se predvideva za ljeptošnje ljepto 7.000.000 lir pasiva, ker se bojo izvršila nekatera javna djela. Za kritje tega pasiva bo komun prosil za posojilo.

Pređ dnevi smo prejeli zanimiv dopis v italijansčini, ki nam priča kako so se morali in se še morajo truditi italijanski duhovniki v naši deželi tri spovedovanju vernikov, ker niso večši našega jezika. Na žalost najdemo še dosti takih ljudi, ki bi skrili težave duhovnikov, ki opravljajo pri nas svoje pastirsko službo. Dopis prinašamo tu v celoti:

Per dimostrare che la lingua che si parla nella Slavia Friulana non ha nulla a che fare con la lingua italiana, e che pertanto sarebbe necessario che la sua popolazione avesse un trattamento speciale per il quale dappertutto occorrerebbero scuole e sacerdoti sloveni, Vi prego di pubblicare i brani di una specie di prontuario con domande e risposte del quale ha dovuto servirsi un sacerdote italiano, parroco di Taipana qualche decennio fa, per poter confessare la gente. Questo prontuario, trovato dal famoso Baudouin de Courtenay, attesta altresì in quale disagiate condizioni svolgevano e svolgono tuttora il loro sacro ministero fra la nostra popolazione, sacerdoti italiani o friulani mandati dalla Curia arcivescovile in parecchi paesi della Slavia Friulana a predicare il vangelo come Cristo disse «nella lingua del popolo».

Ecco alcune domande e risposte:

Che nome hai? — Che ti nas sano ime?
Che nome ha tuo padre? — Comà sano ime tui okjá?
E tua madre? — E tuà mati?
E tua sorella? — E tuà sestra?
E tuo fratello? — E tuoi bratar?
E tuo nonno? — A tuoi testari okjá?
Quanti siete in famiglia? — Al to uas je dosti tou famej?
E vivo tuo padre? — Al è sziu tuo okhjá?
Quanti anni hai? — Dosti ljet masti?
E tua madre come si chiama di cognome? — A tuà mati kako se elize di cognom?
Quanto tempo è che non ti sei confessato? — Al je dosti timpa che ti njessi spovjeduu?
Un anno? — No ljepto?
Un mese? — Dan mjessazz.
Quindici giorni. — Petnajst dni.
Una settimana. — Dan tjeđan — tre giorni — o ieri — tri dni ali uera.
Dopo l'ultima confessione in che hai offeso Dio? — Po tuoi sadnje spovede ali si kriessuu?

Le domande continuano e si sbizzarriscono in tutti i più minuti particolari. Ora ci si domanda se è mai possibile che uno, ignaro della lingua, possa capire a fondo la nostra gente, specialmente quella anziana, la quale conosce tutt'al più solo la lingua friulana. D'altra parte non è possibile che ci si possa limitare a svolgere una data missione, delicata ad esempio come quella dei sacerdoti, attenendosi solo a dei formulari che servono solo a salvare la forma quando invece è doveroso e necessario entrare nel più profondo recessi dell'anima della gente per capirla, difenderla e sorreggerla. Ecco dunque quest'altra prova per cui la nostra gente è trascurata ed abbandonata a sé. Occorrerebbe quindi che venissero, come ciò avveniva nel secolo passato, inviati nelle nostre zone sacerdoti che conoscano la lingua dei loro fedeli.

Praščica je bolje odreti

Na vprašanje, ali je praščica bolje odreti ali po starem običaju pustiti kožo na praščicu, odgovarjajo strokovnjaki, tako:

Star način puščanja kože na praščicu in sušenje mesnine, oziroma slanina v lohu povzroča kvar, ki ga naši ljudje poznajo pod imenom žaltava mesnina, oziroma žaltava slanina. Vse to preprečimo, če spravimo slanino in mesnino na sodobnejši način. Slanino spravimo tako, da jo položimo v za to pripravljene zabojčke in zasujemo s soljo, ali pa zvijemo tanjši del (panceto) in spravimo v debelo črevo goveda. Tako pripravljena slanina ostane bela, sladka in za zdravje neškodljiva. Seveda je pa še najbolje, če slanino pretopimo v mast in jo shranimo v posodo, ki ne propušča svetlobe. Če pa spravimo mast v steklene kozarce, moramo lete zaviti v papir tako, da ne pride do masti svetloba, ki povzroča, da postane mast žaltava. Meso najbolje spravimo, če ga predelamo v dobre klobase in salame. Klobase, ki jih mislimo uporabljati za domače potrebe, je najbolje zaliti z mastjo ali oljem. Šunko po soljenju spravimo v papirnate vreče in jih nato obesimo. Ker papir diha, se šunka pravilno suši, do nje ne pride mrčes in umazanija in niti svetloba, ki povzroča žaltavost.

Iz gornjega je jasno, da koža po takem načinu spravljanja mesnine in slanine odpade in je za najboljšo praščico po zakolu odreti in kožo prodati.

ŽIVINOREJA

Zastrupitve živali s krompirjem

V krompirjevem listju in steblih, v krompirjevem semenu, ki zraste na vršičkih stebel v jagode in v poganjkih krompirja je strup solanin. Največ ga je v kaličkih, ko krompir v toplih shrambah na spomladni skali. Prav tako je precej solanina pod olupjem zelenih gomoljev.

Solanin je hud strup za ljudi in živali. Je pa v vroči vodi topljiv, tako da ga lahko iz gomoljev odstranimo, če odlijemo vodo, v kateri smo krompir kuhali. Če pa poganjke skrbno ne potrgamo in potem okuhan krompir pokladamo praščicem, ne da bi odšli vodo, pride do zastrupitve živali. Najbolj nevarno seveda pa je, če kuhamo krompir s poganjki vred. Kalički so, kakor rečeno, najbolj strupeni.

Prav tako je nevarna še zelena krompirjevka, če ž njo krmimo živali.

Kakšna znamenja kažejo zastrupitve živali? Praščicev se loteva nekakšna omotica in slabost v križu ter bolj ali manj huda ohromelost udov. Praščice se opotekajo, kot bi bili pijani, popadajo jih krči. Včasih pa začnejo kozlati, se močno slinijo, lovijo sapo, so napeti ali dobijo krčevito drisko. Pogostoma opazimo izpuščaje na koži, zlasti po nogah, okoli zadka, po vimeni oz. po mošnji in na vratu. V izjemnih primerih opazujemo tudi krvomocnost.

Vidimo torej, da se zastrupitve lah-

Zimsko škropljenje vinske trte

Nerazumljivo je, zakaj se pri nas v vinogradništvu še ni udomačilo splošno zimsko škropljenje, ko vemo, da z njim lahko uničimo zelo nevarne zajedavce, ki povzročajo občutno škodo. S samimi poletnimi škropljenji jih ne moremo zatreti. Vinogradniki teh škodljivcev večinoma ne spoznajo pravočasno in jih zato pravočasno tudi ne zatirajo. Ne bo odveč, če o njih kaj rečemo.

Trsna kodravost: To spoznamo po tem, da rezniki in šparoni spomladi zelo slabo ali sploh ne odženejo. Poganjki v primeri z zdravimi trsi, zelo zaostajajo v rasti, rasto cik-cak, a razdalje med koleni so nenavadno kratke. Listi takih pogankov so bledikesti, zaostajajo v rasti in se zvijajo ter kodrajo. Na njih vidimo rumenkaste svetle pege. Tam pršice izsesavajo liste. Na teh mestih se listi često natrgajo in cefrajo, pa tudi posušijo. Tudi kablčki takih trsov so pogosto okuženi, se posuše, porjave in odpadejo. Pogosto se ves poganjek posuši, iz stranskih

očes pa se nato razvijejo novi kratki, metličasti poganjki, ki ne rode in se na njih razvijajo le drobni zakrneli grozdčki. Ob močni okužbi se trs v 2 do 3 letih popolnoma posuši.

Kodravost povzročajo zelo majhne pršice, ki prezimijo pod luskami brstov ali pod staro, suho skorjo pri vrhu starih rozg. Spomladi zlezajo na mlade poganjke in liste in se čez poletje silno razmnože. Če se trsi med seboj dotikajo in izpreletajo, zlezajo pršice z okuženih trsov na najbližje zdrave. Tako nastajajo v vinogradih kužna gnezda, iz katerih se zajedavec tako širi, da je v nekaj letih okužen ves vinograd. Izredno drobne pršice pa širijo tudi veter, ptiči, žuželke in človek z rokami, orodjem ali obleko, ko opravlja razna vinogradniška dela. Okužbe prenašamo seveda tudi z okuženimi cepiči.

Listna grintavost: Povzročajo jo podobne drobne pršice. Na spodnji strani opazimo poglobljene, močno dlakave bele pege, ki jih večina vinogradnikov zamenjuje s peronosporo. Pri nekaterih trsnih sortah te pege kmalu porumene, pozneje pa porjavijo. Ob močnem napadu so že prav mladi listi tako okuženi, da je samo na enem včasih tudi več kot 50 takih peg. Z gornje strani je okužen list krastavo vzbočen, nagrbnčen in namehurjen, vendar ostane zgornja listna površina cela in zelena. Bele, kosmate prevleke na spodnji strani listov so zaradi sesanja pršic nenavadno močno razvite listne dlačice, saj te pršice žive med dlačicami. Tudi te pršice prezimujejo na trsih in jih z zimskim škropljenjem najlažje zatremo z enakimi škropivi kot pršice kodravosti. (Se nadaljuje)

Kako preprečimo plesnivost sode in okus vina po njem

Od pravilno čistene in negovanega sode je v veliki meri odvisna kvaliteta vina. Vino, ki ga prelijemo v zanemarjen, plesniv sod, dobi zatohele, žgoče in oster okus. To je ena najhujših napak vina, priznane pa ne niti najkvalitetnejšim vinom. Okus in duh po plesnobi je potem zelo težko, mnogokrat pa celo nemogoče odstraniti iz vina. Zato je bolje pravočasno poskrbeti da preprečimo plesnivost sode.

Plesen napade notranjost sode v primeru, če ga po izpraznjenju nismo temeljito izraknili z vodo, osušili in nato žveplali ter ga hranili na suhem prostoru. Na vsak način je boljše plesnivost preprečevati kot pa odstranjevati. Če pa je sod že plesniv, a je od znotraj na površini le nekoliko siv, ga očistimo tako, da ga odpremo in s suho krtačo in krpo plesnobo odstranimo, nato pa ga z mrzlo vodo

temeljito umijemo. Kadar je prodrla zelena plesen v les, je nujno sod pooblati tako globoko, da pride do povsem zdravega lesa. Sele po popolni odstranitvi micelija, glive plesni, preidemo k popolni odstranitvi plesni in obstoječih smrčljivih snovi. Staro sredstvo, ki se uporablja je kaljev bisulfit. Sod je potrebno v hujših primerih po oblanju in temeljitem umivanju z vodo izpariti in na novo ovinit. Vina, ki imajo že malo plesniv okus, ozdravimo s 15 do 30 gr na hl eponita, ne da bi vino pri tem preveč trpelo. Vina z močnim okusom po plesni ozdravimo z večjo količino eponita. Taka vina izgubijo na kakovosti in jih moramo rezati z drugim vinom.

Redčenje krošnje pečkarjev

K važnimi opravili v naših sadovnjakih gotovo spada razračenje krošnje (kron). To delo se sicer vrši po posameznih vrstah sadnega drevesja različno, vendar naj nam bodo vodilna splošna pravila. Pri delu samem bomo pa še izpolnili naše znanje. Pravi učitelj je pač praktično delo in ne pisana beseda.

Pri redčenju krošnje odstranimo vse suhe veje. Ker nam delajo križajoče veje napotje v kroni in se na križajočem mestu drgnejo ter se tu kaj rad naseli rak, odstranimo od dveh križajočih se vej ono, ki nima pravilne lege. Če nista obe veji nujno potrebni, odstranimo manj važno vejo tudi tedaj, če se sicer še ne drgneta, pač pa se to dogaja že ob lahkem kretanju človeka pri opravljanju na drevesu.

Odstranimo tudi bolne, bodisi od raka ali pozebe poškodovane veje. Če je od raka poškodovana veja za krono potrebna in če rana ni prevelika, tedaj to veje pustimo, rakovo rano pač v živo izrežemo, da rana more zarasti.

Tu pa tam, menda navadno tam, kjer stoje sadna drevesa na vlažnem, težkem zemljišču in senčni legi, opazimo na sadnem drevju tudi belo omelo. Tanjše in manj važne veje z omelo odžagamo. Omelo na deblu ali močnih vejah z žago izžagamo s koreninami vred ali pa izdolbeno z dietom. Rano je treba lepo gladko izrezati in zamazati s cepilno smolo.

Odstranimo tudi tiste veje, ki rastejo v notranjost krošnje. Če leži ena veja na drugi vzporedno, odžagamo spodnjo, ker je preveč obsejana in itak ne rodi veliko. V kolikor pač še rodi, je sad zaradi pomanjkanja svetlobe in zraka in kot posledica slabo razvitega listja, sad slabe kakovosti. Pri onih drevesih, kjer se veje močno obešajo in šibijo, posebno zgornje veje krošnje dostikrat popolnoma prerastejo in obseščijo spodnje. Rodni les je torej tudi v tem primeru preveč zaduščen.

Praktični nasveti

Naglo odstranimo prižgano jed iz posode, če posodo za kratek čas postavimo na drugo posodo, v kateri vre voda. Prižganina se bo sama odšila in nam ne bo treba praskati po posodi.

Lupljenje orehov nam pusti madeže na prstih. Tu pomaga preprosto sredstvo: orehovemu jedrcu odstranimo kožico in jo položimo v skledico z vodo. To temeljito pretresemo, pustimo kratek čas, nakar si prste brez mila izpiramo v tej tekočini. Trdovratne madeže si še drgnemo z mokrimi kožicami oreha, čokler ne izginejo.

Lak na pohištvo se kaj rad zlomi ali razpoka. Razpoke odpravimo, če napravimo mešanico iz enakih delov olivnega olja in črnila, jo dobro premešamo in s prav meško krtačko nekajkrat potegnemo čez okvare.

Majhen trik: gube na hlačah so odpornejše, če hlače obrnemo navznoter in če potegnemo ob gubi z mehko, suho krtačko, ki jo po naključju v suh škrob (v prahu). Nato hlače obrnemo na lice in jih, kot običajno likamo z mokro krpo.

Gotove vrste tvorijo prav veliko vej, krošnja je pregosta. Svetloba in zrak nimata dostopa v notranjost krošnje. Listje ostane krmežljivo in rodovitnost peša, oziroma sad je krmežljiv. Takšna drevesa je treba temeljito očistiti, oziroma razredčiti. Gotovo nam bo takšno drevo po razredčenju veliko bolj redno rodilo in sad bo kakovostno boljši. Izkušnja nas uči, da drevo z redko krono veliko bolj redno rodi, kot z gosto krono.

Veje odžagamo vedno ob nastanku, torej tam kjer se prične. Ne puščajmo čepa preveč v živem, da se rana lahko zaraste. Biti mora kje ob debelejšem robu kamor se lahko veja naslanja. Rana naj bo čim manjša, torej odžagajmo vejo povprečno in ne poševno.

Pripomniti je še treba, da, kadar imamo opraviti s popolnoma zanemarjenim drevesom, ki ga je treba zelo razredčiti, ni priporočljivo odžagati vse odvisne veje v enem letu. Sicer bi drevo tvorilo preveč pogankov in bi nam v slučaju hudih zim lahko pozeblo.

Pri drevesih z močno visečo krono sok ne more več tako krožiti proti koncu veje oziroma proti vrhu. Radi tega ne morejo več rasti. Sok se pač najbolj nabira na vrhu loka, torej na mestu, kjer se veja začne obešati in tam začno rasti poganjki. Od teh bomo enega uporabili za nadaljni podaljšek veje. Kjer je veja preveč viseča, pomeni to, da je pre slabob hranjena, prišala bo le malo in slabega sadu in jo bo mogoče treba odstraniti. Pustili bomo torej nov poganjek. Ta bo tvoril novo vejo, ki bo dobro rodila.

Stara sadna drevesa, ki samo kazijo naše sadovnjake in okužujejo poleg tega še druga drevesa, požagajmo, ker so itak samo v napotje in našo škodo. Saj je tudi delo na njih nemogoče in nevarno.

Opravimo torej ta dela v sadovnjaku. Saj imamo letos prav pripravno zimo za dela v sadovnjaku.

FRANCE BEVK:

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

Pokrižal se je, tedaj je bila polomljena cvetica že napol pozabljena. Znova ga je objelo pozabljenje in občutek čiste sreče. Z obronka je zagledal v daljavi domačo vas. Stopil je hitreje, se oziral okrog in opazoval igro barv v prirodi. Počasno prelivanje zlatega v rdeče, v vijoličasto, v drikasto sivo, dokler ni mrak dolin splezal prav do vrhuncev gora in se zgostil v temo.

Bila je že noč, ko je dospel v vas. V vežah so goreli ognji in se svetili na klanec, pred pragovi so se še vedno igrali otroci... Katina se je začudila njegovi židani volji, bila je kar srečna. Skoraj frlela je iz kuhinje v izbo, ko mu je nesla večerjo. Zadnje čase je bil tako čuden, tako spreminjen in upal, kakor da to ni več on. Bala se je zanj; prejšnjo noč se ji je ta strah pritaknil še v sanje. Toda zdaj, se ji je zdelo, je bil zopet ves prejšnji.

»Ali naj prinesem vina?« ga je vprašala.

»Da, prinesi!« jo je gledal z nasmehom na vedrem obrazu. »Zapečaten steklenico. Ali je še katera v shrambi?«

Zapečaten steklenica je prišla na mizo le, kadar je imel kak posebno imeniten obisk. Vino ni bilo močno, a staro, prijetnega duha in zelo plemenito. Nalil ga je kozarec in ga pogledal proti luči. Bilo je čisto, obrobiljale so ga drobne kapljice. Teknilo mu je, kri mu je bolj živo zaplala po žilah.

Naslonil se je in rahlo zamižal od ugodja. Izogibal se je misli na sedanost, najrajši bi se bil potopil v sladke spomine. Ta večer se mu je zahotelo družbe. Posluhnil je. Skozi priprta vrata, skozi vežo mu je prišla pesem na uho. Pela je Katina, ki je samevala v kuhinji. Bila je neka ljubezenska pesem, ki jo je pogosto slišal od fantov in deklet; z leti si je nehote prisvojil njen napev. Zabrundal jo je za Katino, noga mu je udarjala takt. Zavedel se je, se zasmejal in zmajal z glavo. Prišla mu je neka misel, pobral je časnike zadnjih dni, tiho, po prsti stopil skozi vežo in naglo odprl v kuhinjo.

Katina je sedela ob ognjišču, podirala neko staro obleko, se nasmehnila v roke in pela. Prestrašila se je, da bi ji bilo delo skoraj palo iz rok. Saj ji brat nikoli ni prepovedal takih pesmi, le pred mater-

jo jih ni smela peti, vendar je bila v zadregi. Srce ji je prekipelo, a ni mislila, da jo kdo sliši.

»Kaj poješ?« se je zasmejal; ko je opazil njeno rdečico, je obrnil besedo drugam. »Tu bom nekoliko. Stopi po luč in po vino!«

Katina je brž skočila skozi vrata. Kuhinja je bila starinska, v posebnem prizidku hiše. Vse nizko, majhno, zakajeno, sajasto, z enim samim oknom, ki je gledalo na vrt in dvorišče. Široko, nizko ognjišče z umetno kovanim železjem in verigami. Po materinem odhodu mu je večkrat prišlo na misel, da bi dal sezidati novo kuhinjo, a se nikoli ni mogel do konca odločiti. Preveč spominov je bilo združenih s tem intimnim prostorom. Marsikateri večer je presedel na nizkem stolcu ob zidni omarici, v katero je polagal časnike in knjige. Zunaj je piskala burja, on pa je ob plapolajočem ognju bral ali se pogovarjal z materjo in pokušal vino. Bilo mu je kakor da bi s temi zidovi porušil tudi spomine na mirne, srečne minute.

Katina je postavila svetilko na nizko polico ob steni. Čedermac je sedel na stolec, ki je bil že tako ugajen in obdržen, da se je izpod barve pokazal kostanjev les. Vino je postavil na tlak, k steni v kotu, da bi se preveč ne ugrelo. Pod kotličem, v katerem se je grel lug, je go-

relo, v prostoru je dišalo po dimu. Z nočjo je bil nastal veter in pihal v presledkih. Skozi zamreženo okno je gledala gosta tema; slišati je bilo le veje, ki so bicalle zid.

Katina je bila zopet sedla k svojemu delu. Gospod Martin je bil razgrnil časnik, iskal zanimivosti, nato je pogledal iznad naočnikov.

»Ali boš malo vina?«

»Ne,« je Katina odmajala z glavo. »Zahvalim. Saj veš, da ne pijem.«

»Zakaj ne? Le povej, če bi rada! Nikar se ne sramuj!«

»Saj se ne. Res ne bom.«

In vsakikrat ga je bežno pogledala, nato je oči zopet povesila v roke.

Pil je sam. Preveč je bil raztresen, da bi se mogel zatopiti v branje. Leta in leta je bral italijanske knjige in časnike, a si nikoli ni kaj mislil pri tem. Zdaj pa se mu je zdelo, da ga vsaka vrstica, vsaka beseda živo spominja na dogodke zadnjih dni. Ne, ni maral več brati. Odložil je časnik, zahotelo se mu je govorjenja. Dvignil je glavo in pogledal dekle, ki je molčalo zatopljeno v delo. Ni mu bilo težko uganiti njene misli. Čudi se, da ji dela družbo, ker se je zadnje čase le redko mudil v kuhinji, dobro ji dene. Kdaj pa kdaj je mislil, da nič ni podobna rajni materi. Zdaj pa je v svitu ognja, ki je ostro označeval črte obraza, odkril marsi-

katero podobno potezo... Vzel je suho vejo in drezal v ogenj; tako se je rad igral že kot deček, ko je ob zimskih večerih čepel ob ognjišču in bi se tega nikoli ne naveličal.

Rdeči ogli, ki jih je izgrebal izpod polen so se mu drobili in polagoma sivi. Nastajal je pepel. Pri tem igračkanju so se ga lotevale neke misli in ga obteževale s skrbjo. Iz strahu pred njimi se je bil preselil iz izbe v kuhinjo. Zaman! Da bi imel koga, s komer bi se posvetoval! Da je mati še živa in mesto Katine sedi ob ognjišču, bi bilo lahko. Pomenil in razgovoril bi se od srca do srca, od duše do duše. Dekle pa je čudaško, kljub svojim letom neizkušeno kot otrok. Poslušala ga bo, se morda čudila, a mu le pritrjevala.

Ali je Katina začutila, da jo obtežujejo njegove misli? Dvignila je obraz in ga pogledala. Oči so se jima za nekaj trenutkov uprle v oči.

»Ali boš jutri pridigal po naše?« je vprašala skoraj tiho, plaho; toliko da se je upala.

Kaj je res uganila njegove misli? Ne, gotovo je slišala v vasi, že vsi govorijo o tem. Vprašanje ga je nekoliko vznemirjalo. In vendar se mu ni mogel izogniti. Naslednji dan je nedelja, ena sama noč je vmes, moral bi se že končno odločiti.

»Kako po naše?« je vprašal.

»Tako. Po slovensko.«

Spopad z volkom

Bil je tak mraz, da je drevje pokalo. Medved se je prebudil v svojem brlogu, pogledal v beli dan, pa se je takoj spet zavalil na ležišče. Sklenil je, da se ne prebudi prej, dokler ne zasije toplo sonce. Tudi druge zveri so mirovale. Lisica se je res nekega dne hotela splaziti v vas po kurjo pečenko, toda spotoma se ji je na kožuho nabralo toliko ivja in ledenih iglic, da se je komaj privlekla v svoj brlog in se spet ogrela. Vsaka žival, ki ji je bilo kaj do življenja, je ždela doma in čakala toplejših dni.

Samo eden ni miroval. V planini je prebival velik volk, vedno lačen požeruh. Vso okolico do vasi je obrazil, a nikjer ni našel nič živega.

Nekega dne je volk ob prvem svitu zapazil, da se nekaj giblje po poti. Ko je natančneje pogledal, je spoznal človeka. Bil je pastir Tone, ki je imel vrh planine svojo kočico. Prejšnjo noč mu je zbolel otrok in zdaj je korakal v dolino po zdravila. Na nič drugega ni mislil, kakor na svojega bolnega otroka. S seboj ni imel orožja, celo pastirsko palico je pustil doma.

Nenadoma je zagledal volka in hotel pobegniti, pa ni imel kam. Volk je z vso silo zaletel v pastirja, da sta oba padla v sneg.

Zjutraj so vaščani opazili v snegu nekaj črnega. Ko so se približali, so videli Toneta, ki je s svojimi močnimi rokami držal za vrat že mrtvega volka. Volk ga je napadel s šapami, da je Tone krvavel iz številnih ran, toda njegove močne roke niso popustile, dokler ni volku zmanjkalo sape. Vaščani so odnesli ranjenega Toneta v njerovo kočico, za otroka pa prinesli zdravila.

Mnogo let je minilo od tistih dob. Pastir Tone je že davno umrl. Kadar pa se vaščani spominjajo nanj, pravijo: »Da, Tone, to je bil junak. Z rokami je zadavil največjega volka.«

Emir Muavija in mlinar

(Arabska pravljica)

Nekoč se je emir Muavija ustavil pred mlinom.

Pred mlinom je osel hodil v krogu ter vrtil mlinski vzvod in kamen. Muavija je vse to gledal in potem je nenadoma vprašal mlinarja, ki se je prikazal pred hišo:

»Čemu ta zvonček okrog oslovega vratu?«

Pomolčal je nekaj trenutkov. »Boš že videla, saj boš pri maši.« Ni se hotel in bi se tudi ne bil mogel jasno izraziti. »Kaj govorijo po vasi?« je vprašal.

»Da bo zopet vse po starem,« mu je odgovorila. »Da so ti nadškof dali dovoljenje.«

»Tako govorijo?«

»Da.«
Zrl jo je, zrl, nato je pogled zopet uprl v ogenj. Z vejo je nervozno drobil rdeče ogle, ki so se spreminjali v pepel. Menda mu vaščani niso do konca verjeli. Morda so jim medtem prav nasprotni glasovi prišli na uho. Ne bo, kot je bilo, ako mu nadškof ni dal posebnega dovoljenja. Ali jim je mar lagati? Bridkostno se je nasmehnul.

Natočil je vino in ga izpil v kratkih požirkih, kakor da išče v tem neko rešitev. Znova se je zagledal v Katino. Otroki! Kdaj pa kdaj so še modrijani pri otrocih iskali odgovorov na zamotana vprašanja.

»Katina!« se je oglasil zamolklo. »Povej mi, ali si se kdaj zlagala?«

Dekletu so zastale roke, preplašeno ga je pogledala. Saj Martinac dobro ve, da se je kdaj zlagala, vendar ji je bilo težko priznati. Vzelo ji je glas.

»No, le povej! Saj te zaradi tega ne bom pojedel. Ali si se kdaj zlagala?«

»Da.«

Mlinar je odgovoril:

»Veliki emir, kadar malo zadremlje, se včasih zgodi, da se osel ustavi in prične lenariti. Tedaj tudi zvonček utihne in tišina me vedno predrami. Zavpijem in osel spet začne hoditi svojo pot.«

Emir pa še ni bil zadovoljen in je spet vprašal:

»Kaj pa, če bi se osel ustavil in kimal z glavo? Tedaj zvonček ne bi utihnil in tudi ti se ne bi predramil. Osel bi lahko mirno lenaril.«

»Eh, veliki emir, kje pa naj dobim osla s toliko pameti kolikor je imate vi?« je odvrnil mlinar.

Pepček

Vsi pametni otroci vedo, da se je treba v šoli pridno učiti. Toda vsi otroci niso pridni in nekateri izmed njih se slabo uče. Razumljivo je: Kakor kdo seje, tako tudi žanje. Kdor se sploh ne uči, tisti tudi nič ne zna in iz njega nikdar nič ne bo. Tisti, ki se ne nauči nič poštenega, nima cene in se bo skozi življenje le težko prebijal.

Pa je nekoč živel deček, ki se je zelo slabo učil. Da govorimo po pravici, nikdar se ni učil in tako je hodil neprenehoma v prvi razred. Zato se je tudi imenoval Pepček Niseučil. In glejte, tisti Niseučil se je učil tako slabo, da se ni naučil niti toliko, da bi bil znal vsaj nekaj pisati ali računati. Ko pa je ta Niseučil toliko odrasel, da ni mogel več hoditi v osnovno šolo, ga nihče ni hotel sprejeti v službo. Temu se ni treba čuditi, ker ni nič znal in ni bil sposoben za nobeno delo. Ko pa je še bolj odrasel, so mu starši umrli in ni imel nikogar, ki bi se bil zanj zanimal.

— Menda pa bom le našel kako dobro službo, — je dejal nekoč. — Napisal bom nekako tako, kakor napišejo ljudje v časnikih, kadar iščejo službo. Izbral ne bom. Napisal bom, da sprejemem vsako delo. Kdo ve, morda bom pa le kaj našel?

Vzel je polo papirja, da napiše tisto, kar se je bil namenil in da se s tistim listom, kadar bo sejem, postavi neke tako, da ga bo mogel videti vsak mimoidoči. Pri tem mu pa pisanje ni šlo krove kako od rok. Le s težavo je krecjal. Pri tem pa je ves papir zamazal in popagal s črnilom. Ker pa se ni bil naučil niti svojega materinega jezika, je bilo v pisanju, ki ga je bil napisal, precej napak.

S tisto polo papirja se je torej postavil na sejem in čudil, ker so ljudje od njega bežali in klicali:

»No, no! Saj si se potem tudi spovedala, kaj?« se je nasmehnul njeni prepadečnosti. »Človek greši. Se pravičnik sedemkrat na dan greši. Zdaj mi povej, ali se duhovnik sme zlagati? Ali se sme zlagati, recimo, svojim duhovljanom?«

Katini so znova zastale roke, bila je trda od začudenja. Pregodaj se je veselila; brat je bil zopet tako čuden in nerazumljiv kot prejšnje dni. Ni si bila čisto na jasnem, kako naj mu odgovori.

»Ne-ne,« je izjeljala.

»Tudi v sili ne? Iz svoje šibkosti, ker ne more povedati nekaj zelo težkega?«

Dekle je pomolčalo nekaj trenutkov.

Bog ve, kam merijo njegove besede.

»Ne,« je reklo negotovo in ga plaho pogledala.

»Dobro,« je dejal Cedermac. »Duhovnik ne sme lagati. Tudi v sili ne, iz svoje šibkosti. Ako duhovnik laže, imajo vsi pravico lagati. Če bi duhovnik kiel, bi vas na vsa usta preklinjala...«

Zagledal se je v plamenčke, ki so igravo švigali iz dogorevajočih polen, in se bridko nasmejal. Bilo je od sile enostavno, kot je rekel Sever, a vendar tako zamotano in zapletano. Obhajala ga je drhtavica, a se je delal mirnega. Čemu se muči? Nič več ne bo razmišljal o tem. Zanj je samo ena pot. Samo ena pot! Raztresti se je hotel z drugimi stvarmi.

»Katina! Katere pesem si prej pela?«

PUST

Menda vsi poznate pusta?
Ej, to velik je gospod —
vsako leto gre na pol
Semast je od nog do glav,
mikajo ga le zabave
Lahko živnež kar se da,
vse zapravi kar ima.
On ima široka usta,
krape hitro vse pohrusta,
Toda jaz mu jih ne dam
le prerad jih sam imam.
Če pa kdo mu bo jih dal,
ta se bridko bo kesal;
sam postane polje pust,
ker ostal bo praznih ust.

Niseučil

— Tega nočemo, nikakor ga nočemo!
Stal je tam do večera, in bogme, dobil ni nobene zaposlitve. Bil pa je tak nevednež, da se niti ni zavedal, zakaj je tako.

Usodno potovanje

Ložiška pravljica.

Trije dobri tovariši: ogeljček, mehurček in slamica so se skupno napotili po širnem svetu. Spotoma so naleteli na lužico, ki jo je v mokra tla vtisnilo konjsko kopito in niso vedeli, kako bi prišli čez to morje. Slednjič so sklenili, da se vleže slamica povprek čez vodo, ostala dva pa sta hotela po njej prekoračiti morje.

Ogeljček je šel naprej. Ko je bil sredi slamice, je za trenutek postal, da bi se ozrl malo naokoli. Pa se je od njegove vročine slamica prežagala in oba sta utonila.

Mehurček, ki se mu je že itak zdelo vse skupaj smešno, se je nad tem tako krotal, da je počil.

Vse to je opazoval kamenček in modro pripomnil: »Kdor se v nesreči drugemu smeje, ji tudi sam ne uide!«

Za kratek čas

Tu imaš bonbone in si jih po bratsko razdeli s svojim mlajšim bratom.

»Kako pa se deli po bratsko?«

»Sam vzemi malo, njemu daj pa veliko.«

»Potem je bolje, da mu dam vse bonbone in naj si jih on z menoj po bratsko razdeli.«

Odgovorni urednik: **Tedoldi Vojmir**
Reg. Videmske sodnije št. 47
Tiska: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica

Zdrznila se je in ga proseče pogledala. Ni mogla zatajiti, kakor bi bila rada, saj jo je slišal.

»Tiho bod', ljubica,« je povedala, se od zadrege spacičila v usta in znova gledala v šivanje.

»Saj sem vedel. Zapoje še enkrat!«

Katina je položila roke v naročje, kakor da je brez moči. Z velikimi očmi mu je zastrela v obraz. Kaj je znj? Čemu jo muči? Pa so se mu oči smehljale. Povedala mu je, ker se je ne najde na laži; a da bi pred njim zapela, ne, to je preveč.

»Saj ne morem.«

»Zakaj bi ne mogla.«

»Lahko že,« je zategnila, ustnice so ji zatrepetale, a obraz ji je šel pol na smeh, a pol na jok. »Lahko že,« je ponovila skoraj tiho, »a ne pred teboj.«

»Zakaj pa ne pred menoj? Ali je mar kaj tako pregrešenega? Pesmi so bile, pesmi bodo, ljubezen prav tako, vse je Bog dal. Rad bi slišal... Daj!«

Katina je vedela, da ne bo odnehal; poznala je brata. Naslonila je roke na kolena, gledala v ogenj in pela.

»Tiho bod', tiho bod', ljubica,
da ne bo zvedela mati tvoja...«

Glas ji je bil spočetka negotov, trepetal ji je od sramu, vsa je rdela od zadre-

SOLZICE TRMICE

Nekega večera je Alenka pritekla od sosedovih.

»Mama, kako veliko in lepo punčko je dobila Zalka!« je vzkliknila. »Ne morem ti povedati. Zapira in odpira oči in kliče: ma-ma, ma-ma... In jokati zna res...«

Mama je likala perilo. Utrujena je poslušala Alenkinе besede.

»Mama, jaz bi tudi rada tako punčko...«

»Saj jo imaš.«

»Moja pa ni tako velika in lepa.«

»Alenka! Sedaj nimamo denarja. Plaš ti moram kupiti, da te pozimi ne bo zeblo,« je rekla mama.

»Nočem plačati!« je zacepetala z nogami Alenka. »Hočem novo punčko!«

Stekla je po svojo drobno punčko, jo grobo prijala za roko in jo zalučala mami pred noge. Mami so zatrepetale roke. Zalostna se je obrnila stran.

Alenka je jokala še v postelji, ko je šla spat. Toda njene solze niso prihajale iz srca. To so bile solzice Trmice. Poslala pa jih je stara hudobnica. Trma. Najraje jih otrokom pošilja. Njen pomočnik je razbojnik Križavec, tisti grdi pajek s črnim križem na hrbtu.

Tega slovitega razbojnika je hudobnica Trma tudi tisto noč poklicala, Alenki pa je še v spanju stiskala solze v oči. Razbojnik Križavec se je brž prikazal in se

spustil na Alenkin nos. Od tam je speljal drobne niti do srca Alenkinе mame, ki je medtem že tadi legla v posteljo. Ko je bila nit napeljana, so po njej začele drseti solzice Trmice prav tja na materino srce, in še ena in še ena... Veste, solzice Trmice pa niso kaj prida. Razposajeno so zaplesale po maminem srcu. Poskakovale so v zrak in spet težko padale na srce, da je še komaj utripalo...

Tedaj je zaklicala največja solzica: »Sestrice! Dovolj smo se naplesale. Naveličale smo se rlesa... Preparajmo maminu srce in pokukajmo vanj.«

»Da, preparajmo njeno srce!« so ji navdušeno pritrdjevale druge solzice Trmice. Poklicale so razbojnika Križavca. Kot morečez se je pripeljal po niti. Velik meč je nosil s seboj.

»Križavec, preboji ji srce!« je ukazala največja solzica Trmica. »Pogledati hočemo vanj.«

Veliki razbojnik Križavec je trikrat pokimal, nato pa precej spustil svoj meč na maminu srce. Mama se je prijala za prsi in zastokala: »Oj, boli! Kako boli!«

Alenka se je prebudila. Prisluhnila je. Zdaj je različno slišala, kako je mama potožila: »Oh, kako me nocoj boli srce... Kot bi mi ga nekdo z mečem paral...«

Še tisti trenutek si je Alenka obrisala z lic solzice Trmice. Zdaj je njena mama lahko mirno zaspala.

Pohlepni Pak

Korejska ljudska povest.

V davnih časih je v gorah, imenovanih Almaz, prebival pohlepni Pak. Skrbel je samo, da bi vse, kar je videl, bilo njegovo in vedno mu je bilo bogastva premalo.

Nekoč se je v gozdu, v njegovo past ujel svizec. Ni bil navaden. Njegova dlaka se je svetila, kakor da bi bila srebrna. Pak se je razveselil. V mislih je že računal koliko bo dobil za dragocen kožu, ki ga proda spodaj v mestu. Hotel je svizca naglo pokončati, a ta je nenadoma spregovoril s človeškim glasom:

»Ne ubijme, dragi Pak! Spusti me. Dam ti srebra, kolikor si ga poželiš.«

»Kolikor si ga poželiš? Stori tako, da bo vse, česar se bom dotaknil postalo srebro. In da mi tega nihče ne bo mogel vzeti!«

»Tako bodi,« je spregovoril svizec.

Pohlepni Pak se je dotaknil pasti in ta se je tisti trenutek spremenila v srebro. Izpustil je svizca, ki se je veselo povizal domov v gozd. Tekel je in se veselil.

Ko se je Pak približal domu in se dotaknil kljucke, so pred njim zazvenela srebrna vrata. Ko je stopil v hišo, je vzel

v roke vrč z vodo. Takoj sta se vrč in voda spremenila v težko srebro. Sezul je čevlje in jih postavil pod peč: čevlji in peč so se spremenili v srebro. Prijel je za vedro na tleh — spet srebro. Pakove roke so vse spreminjale v srebro. Pohlepni mož je čisto ponorel, tekal je po hiši in se dotaknil vseh stvari. Ni minila niti dobra ura, ko se je vse svetilo s hladnim srebrnim sijajem. Tekaj je in tekal, končno pa je ves zasopljeno obstal. Glej no, kakšna smola, tudi vsa jed se je spremenila v srebro. Prijel je skodelico z rižem, postala je srebrna in iz nje so se drobna srebrna zrnca — riž — razsula po tleh. Pak je postal lačen in žejen, a ni imel kaj jesti. Misli si je, da bo že moral potrpeti zaradi tolikšnega bogastva, ki mu ga bodo vsi zavidali.

In res — mnogi so mu zavidali. A ne dolgo.

Vsi so prav kmalu opazili, da se je debeli Pak pričel spreminjati v suhega Paka. Vsak dan je bil tanjši. Čisto posušil se je že. Končno je legel pohlepni Pak v svojo hladno in trdo srebrno posteljo. Umrl je od lakote in mraza.

iz sanj. Nasmehnil se je.

»Lepo si pela,« je priklimal. »Jutri boš zopet pela v cerkvi. Pa ne takih,« se je nasmehnul. »Zdaj pa zapoj kako pobožno Pomagal ti bom.«

No, to ni bilo nič nenavadnega. Prejšnja leta so v urah, ko je bil dobre volje, peli pobožne pesmi vsi trije, Katina, mati in on. Oddahnila se je.

»Katero?« je vprašala.

»Kakršno hočeš. Ti že veš. Sama izberi!«

»Ti, o Marija...«

»Ne, ne! Ne novejših. Kako staro, domačo.«

Katina se je za nekaj trenutkov zagledala v okno. Medtem je vzel mesec, polagoma se je začelo svetiti. Videti je bilo tenje dreves, ki so se pošastno premikale v vetru. Ozrla se je v brata, si obližnila suhe ustnice in zapela.

»Na gori je kapelca,
kapelca žegnana...«

Pri drugem verzu je poprijel tudi Cedermac. S pogledi, zatopljenimi v gasnoči ogenj sta pela o Mariji, ki je bila zaspala in so jo med spanjem okradli grdi Judeži. Bila sta prevzeta, ganjena, na licih jima je igral nasmeh, na obrazih jima je trepetala svetloba luči in plamenov.

(Nadaljevanje sledi)